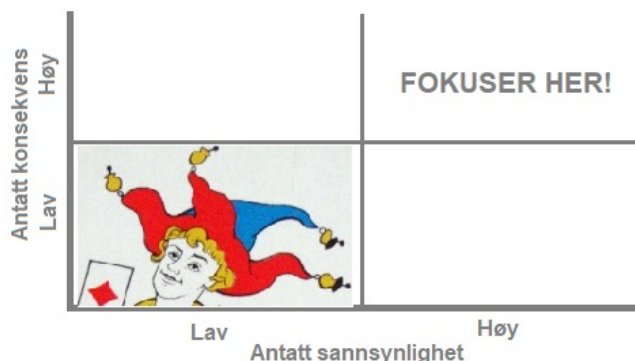


Insektene igjen - og jokerne i Junkerdalen

Denne teksten ble først publisert som bloggpost på <http://einarflydal.com> den 29.03.2019

Som foreleser internt i Telenor-konsernet og ved NTNU brukte jeg i flere år en enkel firefeltstabell. Med den skulle jeg illustrere det som gjerne er de mest krevende utfordringene - både for enkeltpersoner og organisasjoner. De møter man når de hendelser som man tror har lav sannsynlighet og lav konsekvens, inntreffer - og så kanskje til og med viser seg å ha svært store konsekvenser som ingen hadde tenkt på.



Det er ikke dit man normalt retter blikket, for slike hendelser inntreffer jo ikke, tenker man. Særlig ikke de som man tror har så lav sannsynlighet at man slett ikke tenker på dem en gang. I stedet retter vi blikket mot øverste høyre hjørne - mot det vi mener har høy sannsynlighet for å skje, og høy konsekvens. Det er jo det som det er viktigst å bruke kreftene på.



Men så dukker de plutselig opp, som troll av eske - eller som en joker i kortstokken, og får store, kanskje til og med skjebnesvangre, konsekvenser. Og da gjentar samme historien seg hver gang, med omtrent de samme fasene:

Først vil man ikke tro at det er mulig og benekter selv de mest åpenbare fakta. For faktaene passer så dårlig med hvordan man ønsker at ting skal være og hvordan man er vant til å tenke. Så latterliggjør man, benekter og motarbeider både tanken om at det skulle forholde seg slik, så vel som de som forfekter et slikt syn.

Etter hvert innser man at slik må det faktisk være likevel - for faktaene er ikke til å komme forbi. Da begynner med ett alle å løpe omkring som blinde høns (se figur) og lete etter løsningene på problemene. Og ikke minst leter de etter hvordan man kan få til en snuoperasjon som er ærerik og uten innrømmelser. Mer av kreftene kan lett svies av her enn på å finne de framtidrettede løsningene. Dette er ganske normalt som faser i alle såkalte *paradigmeskifter*. (Vil du ha eksempler og flere detaljer om slikt, kan du se et foredrag jeg holdt om temaet. Det ligger [HER](#) på YouTube.)

For telekom-selskapene var overgangen fra tradisjonell telekom til trådløs kommunikasjon og Internett et slikt stort skifte som gikk gjennom disse fasene. Noen selskaper klarte omstillingen bra, andre dårlig, og omstillingen er langt fra ferdig.

For trådløsnæringen, strålevernet og miljøbevegelsen og alle som tenker seg en elektrisitetsbasert og trådløs utviklingsvei gjennom «det grønne skiftet» fram til et bærekraftig samfunn, er de biologiske virkningene av mikrobølget kommunikasjon blitt en slik sak som nå dukker opp fra nedre venstre hjørne. Saken er selvsagt uhyre vanskelig å takle og skaper atskillig «kognitiv dissonans». Men det er ingen vei utenom, for fakta ligger på bordet, har ligget der lenge. Benektelsene som stadig kommer fra dem som fortsatt befinner seg i det gamle paradigmet

tankesett, blir stadig mer patetiske og lite troverdige:

De nedbrytende helsekonsekvensene på grunnleggende livsprosesser fra elektromagnetiske felt og trådløs kommunikasjon er langt mer solid dokumentert enn man normalt krever for å la varselklokkene gå og iverksette tiltak ellers i samfunnet. De blir stadig benektet av en mektig bransje. Men så kom insektdøden på agendaen. Den er blitt jokeren som plutselig dukket opp. Den ligger ikke under Helsedepartementene, er blitt fullstendig neglisjert av strålevernetatene, og er helt uventet for dem alle.

I forskningen på insekter og EMF gjenfinner man de samme biologiske mekanismene, men med langt raskere virkninger på grunn av raskere stoffskifte, fordi dyrene er så små, og fordi de gjør så stor bruk av elektromagnetiske felt i sine liv. De får infeksjoner i følehornene, de mister orienteringsevnen, de flykter fra bikubene, de skades av strålingen.

Alle skjønner hva dette dreier seg om. For alle forstår at uten insekter dør fuglene, krypdyrene, og deretter de større dyrene og plantene og menneskene. De som har rykket ut og benektet, var typisk nok forskere som ikke hadde satt seg inn i materialet og hadde blikket rettet mot øvre høyre hjørne - dit man er vant til å se, fordi man tror at der skjer det viktige. De hadde ikke lest noe om insekter og EMF i tidsskriftene de pleide å lese. Journalisten i Faktisk.no som fikk saken etter et oppslag sist vår, nøyde seg med det og avsa en fellende dom: «Faktisk helt usant!» ([bloggpost 26.03.2018](#)).

I en [bloggpost 0.1.03.2019](#) omtalte jeg nylig noen forskningsrapporter om insektsskader og om hvordan bestander synker jo nærmere man kommer mobilmastene. Der var det også henvisninger til noen populærfaglige omtaler der svært forskningsfunn er dokumentert. Bloggposten tok av. I NRK kunne man få dager etter høre reporter Anne Sofie Åshagen, landbruksminister Olaug Bollestad, stortingspolitiker for MDG, Lars Haltbrekken, og insektforsker Anders Nielsen, UiO, snakke om den dramatiske insektdøden - uten at mikrobølger var nevnt overhodet. De fortsetter i vante spor - i den firkanten de tror svarene ligger.

Insektforskeren har seinere bekreftet at elektromagnetiske felt som årsak har han ganske enkelt ikke satt seg inn i. Slik trodde jeg det var med alle insektspecialister i landet, inntil jeg fikk kontakt med Jan Wasmuth, klima- og miljøsjef i Bodø kommune og en røst mange kjenner fra hans miljøprogrammer i NRK. Han er tydeligvis i gang med å sette seg inn i forskningen. Her får du et utdrag fra eposten han sendte meg nylig. Den beskriver situasjonen i Junkerdalen, nær Saltfjellet. Det er en dal der ingen vesentlige endringer som kan tenkes å påvirke insektbestanden har skjedd de siste tiårene - unntatt utbygging av mobilmaster.

Du finner eposten fra Jan Wasmuth nedenfor.

Kan det være en idé å gjøre miljøorganisasjonene oppmerksom på at de kanskje bør flytte blikket ned og til venstre?

Einar Flydal, den 29. mars 2019

Hei.

Det er el-stråling som kan forklare det meste av insektdød akkurat nå, tror jeg, men det må jobbes mer med problemstillingen. Mange andre biologer tror ikke på denne sammenhengen, men korrelasjonene er skremmende gode.

Jeg er biolog, cand. real i økologi fra «100» år tilbake og har hovedfaget mitt på klimatilpasning hos insekter. De siste 35 årene har jeg jobbet som miljøvernssjef og har

derfor hatt gode muligheter til å se endringer i naturen. De siste par årene har jeg hatt et eget program på NRK-Nordland hver mandag der jeg får lov til å fortelle om alt mulig innen naturens hemmeligheter. Jeg har i det meste av 2018 tatt for meg insekter med spesiell vekt på å få folk til å bli interessert. Mygg, klegg, blinding, veps og andre «plageånder» vil folk bli kvitt. Jeg prøver etter beste evne å fortelle noen spennende historier fra småkrypenes liv.

Når man skanner litteraturen for tema som kan påvirke at biomassen av insekter reduseres, ser man at mange holder en knapp på monokulturer, kjemiske insektmidler, endringer i kulturlandskapet og klimaendringer. Jeg har mitt lille observatorium i Junkerdalen nasjonalpark. Her har mengden insekter endret seg radikalt. Dette er et område som er lite påvirket av endringer i jordbruk, kjemikaliebruk og klima. Likevel, for 10 år siden hendte det ofte at man ikke kunne oppholde seg i området på grunn av mygg og klegg. Vi har mer enn en gang pakket våre saker og dratt tilbake til byen i stedet for å overnatte på hytta. Lysfellen jeg setter opp hver høst har samlet målere og andre insekter i tusentall. I 2018, for å sette det litt på spissen, så vi 4 mygg og en klegg. –Og alle jeg kjenner som holder til i området har samme opplevelse av situasjonen. I 2018 hadde jeg nesten ikke oppe lysfellen. De nettene den var oppe fanget den ingen ting.

Vel, vi vet at det er svingninger i naturen. Vi vet at sommer, høst, vinter og vår kan variere slik at vilkårene for planter og dyr blir vanskelige fra år til annet. Men dette er en trend som er observert de siste 10 årene.

Nært mitt lille laboratorium fikk vi for noen år siden opp en mast med 4G. Det er det eneste jeg ser som har endret seg i området. Derfor prøver jeg å finne ut så mye som mulig om påvirkningen av elektromagnetisk og annen stråling på dyrelivet. Jeg kan jo føye til at jeg ikke definerer meg selv som el-følsom av noe slag og omgir meg dessverre med alle slags nettverk. Jeg prøver bare å forstå hvorfor naturen endrer seg slik den gjør.

...

Nå sitter jeg midt i forberedelsene til morgendagens radioprogram: Fuglearter der hun dominerer han J. For øvrig trenger jeg mer kunnskap om fuglers hekkesuksess nær basestasjoner.

Med vennlig hilsen

Jan Wasmuth